

Stuivenbergweg

door L. Murk

Inleiding

De IJsselsteinse polders staan momenteel volop in het teken van de ruilverkaveling, welke vanaf 1979 in de Lopikerwaard wordt uitgevoerd. De gevolgen van deze verkaveling worden steeds duidelijker in het landschap zichtbaar.

Nieuwe bruggen (ter ontsluiting van moeilijk bereikbare agrarische gebieden), afwateringskanalen, wegen en boerderijen beginnen steeds meer deel uit te maken van het gezicht in de Lopikerwaard. Zo is ook de onder IJsselstein gelegen polder 'Broek' ontsloten door een nieuwe weg. Deze weg loopt vanaf de Broeksedijk richting Knollemanshoek (provincialeweg de Meern/Montfoort) parallel aan de Achtersloot om na ongeveer 2 km haaks af te buigen naar diezelfde Achtersloot.

Langs deze weg, welke door de gemeente op advies van de HKIJ de naam van Stuivenbergweg is gegeven, worden nu met overheidssteun 5 nieuwe boerderijen gebouwd. De plannen voor de bouw van deze boerderijen maakten deel uit van het ruilverkavelingsplan Lopikerwaard, waarvoor de voorbereiding al in de 50er jaren is gestart. Het is niet waarschijnlijk dat de opstellers van deze plannen weet hebben gehad dat al in 1778 een premiereregeling bestond voor de bouw van boerderijen in de Broeksepolder.

Voorgeschiedenis

Van de verscheidene nieuwe verordeningen en ordonnantiën welke te IJsselstein tijdens de regeerperiode (1731-1765) van prinses van Oranje, Maria Louise, zijn uitgevaardigd is de ordonnantie op het geven van premies op de bouw van nieuwe huizen in de stad en het schoutambt van IJsselstein, wel één van de opvallendste. De ordonnantie werd op 13

november 1756 uitgevaardigd en in de publikatie welke te IJsselstein op 23 november daarop volgde lezen we o. a. het volgende:

Also de Regenten van de Stad en Schoutambt van Ysselstyn, aan ons (Maria Louise-red.) hebben geremonstreert / dat sedert eenigen tijd / gebrek aan logeable en ordentelijke Huizen / binnen de Stad / mitsgaders huismanwoningen ten platten Lande wierde bespeurt / zo dat veele fatsoenlijke Luiden / gekomen om Huizinge binnen onze Stad Ysselsteyn te zoeken / vermits 't zelve gebrek / weder vrugteloos hadden moeten vertrekken; gelijk ook veele Landen in het zelve Schoutambt / bij manquement van getimmertens / bereids confiderabel in huure waren verminderd / en dikwijls niet verhuurt konden worden.

Waaromme Dezelfen van advis waren / dat geen bequamer middelen / om het gebrek in dezen voor te komen / in 't werk te stellen ware / als den een en ander / met het beloven en geven van premien / tot het bouwen van nieuwe Huizen / mitsgaders verbeteren / en appropriëren van kleine en oude Getimmertens aan te moedigen.

Dat er 'veele fatsoenlijke Luiden' in het IJsselsteinse naar een woning zochten zal ongetwijfeld te maken hebben gehad met het gunstige belastingklimaat in de Baronie (o. a. vrijwaring van tolgeden in heel Holland). Aan de andere kant zullen deze 'fatsoenlijke Luiden' voor aanvulling van de stadskas zeer welkom zijn geweest. Zo was het mogelijk dat bovengenoemde premie kon oplopen tot een derde gedeelte van de bouwkosten en volgens de Geer was deze aanmoediging 'toen van eene zeer goede uitwerking'¹⁾.

Waarschijnlijk door de grote toeloop naar de binnenstad van IJsselstein (door het succes van de premieregeling²⁾) en de ontvolking van het platteland is het in 1778 nodig dat er een nieuwe ordonnantie op het geven van premies op nieuwbouw in IJsselstein wordt uitgevaardigd²⁾.

In deze, op 23 augustus 1778 uitgevaardigde, ordonnantie komen we voor het eerst de naam van het gebied 'Stuyvenberg' tegen, dit gebied wordt aangeduid als een gedeelte van de polder 'Broek'.

artikel 1.

Dat de Praemien, by de bovengemelte Ordonnantie van den 13 November 1756, beloofd en toegesegt, voortaan geen plaats meer sullen hebben, met relatie tot Onse Stad Ysselstein nog ook met opsigt tot de Districten genaamt den Agetersloot, Meerlo, den Ysseldyk, en Achthoven, in het Schout-Ampt van Ysselstein, sodanig nogtans, dat het aan een ieder Die genegen mogte weesen, om aldaar

Nieuwe Huisen te timmeren of Oude en Kleine merkelyk te verbeteren, en oordeelende dat sulks tot algemeen nut en welsyn soude verstreken, sal vrystaan om Sig, tot 't bekomen van eenig soulaas in de kosten van dien, te adresseeren aan die van Onsen Raade, welke alsdan, na ingenomen Bericht en Advys van de Regenten en den Rentmeester Onser Domeinen, daar omtrent sodanig sullen disponeeren als Sy na omstandigheeden van Saaken tot nut en welsyn van de Stad en der voorn. Districten in het Schout-Ampt Ysselstein, sullen oordeelen en bevinden te behoren.

artikel 2.

*Dat daar en tegen aan alle Die geene welke in de Polder het Over Oudeland en het gedeelte van de Polder het Broek, genaamt **Stuyvenberg**, beide in den Schout-Ampte Ysselstein, sodane Nieuw Huismans-Woningen, met de daar toe gehorende Stallen, Schuuren en Bergen, dat uit Deselve ten minsten Veertig Morgen Saayland en Twaalf Morgen Weideland sal konnen werden gebouwt en gebruikt, sullen willen Timmeren, desgewenst tot een Praemie zullen genieten een gerecht Derdepart van 't geheele Montant der kosten daar van, en van mindere Gebouwen of Woningen een juist Vierdepart.*³⁾

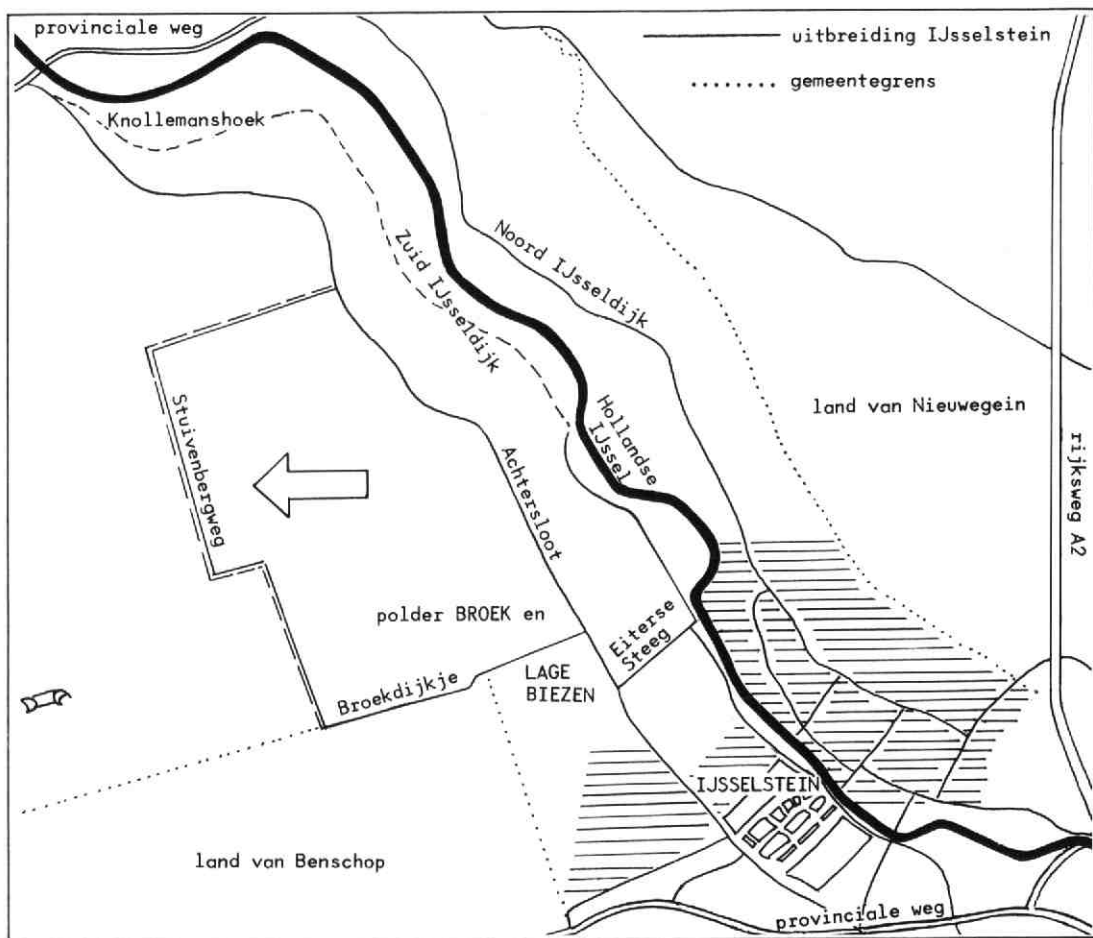
Uit het bovenstaande blijkt dat het accent van deze nieuwe ordonnantie ligt op de gebieden gelegen in de Baronie (o.a. Benschop en Noord Polsbroek) en dat de regeling voor de stad (met Achtersloot en IJsseldijk) is afgezwakt.

Dat veel gebruik is gemaakt van deze regeling voor de boeren is (nog) niet bekend. Zeker is dat op Stuyvenberg geen boerderijen zijn gebouwd en dat eerst in onze tijd op deze plaats bebouwing verschijnt. Naar het waarom hiervan valt enkel te gissen, evenals hoe het komt dat in de ordonnantie speciaal het gebied van Stuyvenberg wordt genoemd. Mogelijke oorzaken van het niet gebruik maken van de regeling kunnen zijn:

- de premie was te laag
- het waterpeil in de polder was 's winters te hoog
- het gebied lag te geïsoleerd, waardoor het

De openingspagina uit de gedrukte ordonnantie van 23 augustus 1778.

Een overzichtskaart van de huidige situatie rond de Stuivenbergweg.

gevaar van roofoverval te groot was d. de wegen naar Stuyvenberg waren te slecht

De naam 'Stuivenberg'

In een rivierkleigebied, zoals bij de IJsselsteinse polders, legden de rivieren (Hollandse IJssel) hun ballast neer in en vlak naast de stroom, waarna het zand tot rust kon komen. Bij overstromingen bezonk verderop in het gebied de klei.

Zo vormden de afzettingen van duizenden jaren een patroon van zanderige stroomruggen en lage natte kleikommen. De prehistorische lagen zijn overal afgedekt maar die uit de Romeinse tijd liggen vaak, door beïnvloeding

van wind en storm, aan de oppervlakte.

Sedert de late middeleeuwen bleven zand en klei op dezelfde plek liggen. Zo kreeg men het ontstaan van een zandrug, die ter plekke bij gebruikers en eigenaars bekend staat als 'Stuivenberg' (berg en stuifzand). Het gebied in de polder Broek, aangeduid als 'Stuivenberg', loopt geheel over zo'n oude zandrug.

Noten

- 1) Jhr. J.J. De Geer in: Bijdragen tot de Geschiedenis en Oudheden der Provincie Utrecht, 1860-blz. 179.
- 2) J.G.M. Boon in: IJsselstein uw woonstede, 1971-blz. 34 e.v.
- 3) O.A.IJ. nr. 40.